

Недавни написи у новинама и многе недоумице у вези са могућностима повратка имовине, станарских и грађанских права Срба прогнаних и избеглих са територије Републике Хрватске, били су повод за разговор са господином Миодрагом Линтом [\[1\]](#), председником Коалиције удружења избеглица у Републици Србији.

Питање правосуђа и темељних личних права незаобилазна је ставка у процесу приближавања и уласка Хрватске у Европску унију, и начин на који ће ово питање бити решено би требало да и за Србију буде подједнако важно.

Са циљем да се активно укључи у овај процес Коалиција је покренула поступак потписивања петиције у којој се апелује на Европску унију да не потпише Уговор о приступању са Владом Републике Хрватске све док Република Хрватска не достигне европске стандарде у правцу поштовања имовинских, стечених, станарских, статусних и других права.

Да је ситуација веома озбиљна и компликована, али и то да се о суштини проблема говори на различите начине показује и неколико новинских текстова.

Прес наводи да ће власници станарских права моћи да откупе станове под повољнијим условима само у Источној Славонији, Барањи и Западном Срему. [\[2\]](#)

Са друге стране хрватски медији о поменутом случају не говоре директно, иако општено гледано „не беже од проблема“. Ове теме су такође биле предмет разговора на највишем нивоу између председника двеју поменутих држава.

Пре него што наставим још бих се позвао и на две изјаве господина Милорада Пуповца, представника Срба у Сабору Хрватске. Прву, у којој он наводи да је обавеза Хрватске да приликом збрињавања Срба повратника у новоизграђеним становима у Хрватској призна право наслеђивања, а потом и права на откуп станова за оне повратнике који су у Хрватској остали без станарских права. [\[3\]](#) И другу, у којој се он изјашњава против

потписивања и подношења поменуте петиције.

[\[4\]](#)

Овим путем не желим да дискредитујем рад господина Пуповца, већ да укажем на оно о чему ће даље у тексту бити речи.

Наиме, Миодраг Линта наводи да је овде у питању замена теза. Према његовим речима концепт стамбеног збрињавања се превасходно односи на решавање социјалних потреба, али не директно и у потпуности на враћање људски права.

На питање да тај став додатно појасни Линта говори:

– Коалиција је основана са идејом да се покуша заједничко деловање са Владом Србије како би се пронашло успешно решење наших проблема. Нажалост, нисмо наишли на отворена врата. Дали смо подршку Влади Србије да се бори за наша питања. Влада Србије је крајем 2008. године објавила документ под називом „Non Paper“ у којем се говори о девет проблема Срба из Хрватске. Влада нам је обећала да ће се борити у међународној заједници пре уласка Хрватске у Унију да та наша питања реше, међутим то се није десило. Онда када смо 30. јуна прошле године сазнали да је Брисел дао Хрватској зелено светло да отвори „Поглавље 23“ – Правосуђе и људска права и да том приликом није условио Хрватску да реши наша питања одлучили смо да се сами организујемо и учинимо све што у вези са тим можемо.

Шта представља „Поглавље 23“?

– Свака земља кандидат за улазак у Европску унију добија 33 преговарачка поглавља из низа области: пољопривреда, енергетика, тржиште, конкурентност итд. Такође добија услове под којима се поглавља „отварају и затварају“. Тек када се ово заврши, приступа се потписивању Уговора о приступању, а затим које земље чланице ЕУ путем референдума или у својим парламентима ратификују Уговор. Хрватској су ови услови постављени пре шест-седам година. Хрватска је „затворила“ скоро сва поглавља, али једно од најтежих јој је управо поглавље које се тиче правосуђа и људских права и управо на том месту се налази могућност да се реше и наши проблеми. Хрватска жели да затвори „Поглавље 23“ наредних неколико недеља иако већина наших проблема и даље није решена, те отуда и потиче идеја о потписивању Петиције како би се на то указало.

Шта сте до сада у вези сам тим успели да учините?

– Успели смо да окупимо сва избегличка удружења која су потписала петицију, укупно 103, и послали копије на адресе 155 међународних, 10 домаћих институција у Србији и 10 представницима српске заједнице у Хрватској. У Србији смо их послали председнику Борису Тадићу, премијеру Цветковићу, председници Парламента Славици Ђукић-Дејановић, Млађану Динкићу, Дачићу и Кркобабићу, министру за дијаспору Срећковићу и комесару Цуцићу. У Хрватској смо је проследили свим представницима српске заједнице, те чланицама 27 земаља Европске уније, затим Русији, Кини и САД, Уједињеним нацијама, Савету Европе, ОСЦЕ-у итд...

Какве сте одговоре добили?

– Од новембра прошле године смо добили десетак одговора, а најинтересантнији је одговор председника Парламентарне скупштине Савета Европе, господина Мелвута Чавушоглуа, где је он рекао да неуспех у повратку земљишта, имовине, новчане надокнаде или свих права практично представља кршење свих људских права. Ипак, показало се да све то није довољно, што заправо и јесте повод за поновно прикупљање наших потписа.

Докле се стигло у тим настојањима?

– Недавно смо имали намеру да прву копију потписа подршке Петицији предамо председнику Борису Тадићу, најавили смо се да ћемо доћи, међутим није нас примио ни он, ни његов саветник за Србе у региону Млађан Ђорђевић. Копије потписа са молбом за подршку смо оставили на писарници и до сада нисмо добили никакав одговор.

О којем броју потписа је реч?

– У првом кругу смо сакупили 45.000 потписа, а сад смо се одлучили да тај број буде 100.000 и надамо се да ће нам овог пута неко од представника Владе Србије изаћи у сусрет. Приче о томе како су наши проблеми решени нису тачне, јер да јесу, не би било

оволиког броја грађана који су стали иза нас. Сматрамо да се проблеми и права стотина хиљада људи „гурају под тепих“.

Шта је то што по вашем мишљењу представља суштину проблема, ако имамо у виду да се о овим питањима донекле ипак јавно говори?

– Овде се упорно промовише концепт потреба уместо концепта права, од којег су две државе заправо одустале. Шта то значи у пракси? Током рата око 24.000 српских породица је протерано из урбаног дела Хрватске – Загреб, Сплит, Задар и других градова итд... Хрватска је станове одузела у судским поступцима на незаконит начин. Хрватска се у вези са тим позвала на члан Закона о стамбеним односима из осамдесетих година у којем се каже да ако лице не борави шест месеци у том стану, исти ће му бити узет. Наравно да је та наведена формулација у бившој СФРЈ била формалног карактера, а Хрватска је то искористила и претњама и застрашивањем протерала те људе и фактички искористила одсуство власника стана. Већи део бивших носилаца станарског права из урбаног дела Хрватске је имао и куће на подручју Крајине које су углавном срушене после „Бљеска“ и „Олује“. Након 15 година један део њих је успео да ван подручја Хрватске направи куће или купе стан. Таквим лицима се данас каже да они више нису „случај“ који треба решавати јер су задовољене потребе и преостаје им да се само као појединци боре против хрватске државе. Закључак је следећи: таква лица немају право на поврат свог стана јер су били, тобоже, одсутни шест месеци.

Да ли то значи да избегли и прогнани грађани који су након рата дошли у Србију и ту стекли неку имовину, немају више права да потражују своју имовину у Хрватској и како је то овде законски регулисано?

– У формуларима у којима се изјашњавате о свом стамбеном статусу постоји питање којим се тражи да потврдите да ли ви тренутно имате решено стамбено питање на подручју бивше СФРЈ, и ако је одговор потврдан, ви више немате права на стамбено збрињавање. Онда сви они људи који су у Хрватској имали некакву имовину, а успели да стекну нешто и у Србији, страхују да неће моћи као појединци кроз судски систем да добију назад одузету својину. Нажалост, правни систем Републике Хрватске је такав да ви већину својих проблема не можете решити правним путем. Последица тога је договор двеју држава да се решавају само социјални случајеви, тј. она лица која су још увек подстанари или она лица која живе у колективним центрима.

Шта се нуди тим лицима?

– Нуди им се социјално становање, монтажне куће и сличне ствари, али се о правима не говори. То даље значи да овде није реч и о враћању права. Право се у том смислу манифестује на два начина. Враћање стечене имовине, стана, куће или обнова стамбеног објекта у пређашњем стању, а други начин је да се изврши правична новчана надокнада. То су права. Обе државе истичу у први план само социјалне потребе и различите моделе социјалног збрињавања. Ми сматрамо да ово није добро и да државе у први план треба да ставе питање људских права и то не тврдимо насумично већ на основу међународних докумената међу којима посебно истичемо Бечки споразум о сукцесији.

На шта се односи тај документ?

– Бечки споразум о сукцесији представља документ из 2001. године који су потписале све земље наследнице бивше СФРЈ и које су га у својим парламентима и ратификовале. По том споразуму се утврђује да сви грађани бивше Југославије имају добити своја права која су имала на дан 31. 12. 1990. године. Ми тражимо да се тај споразум испоштује на темељу Европске конвенције о заштити људских права. Ми смо у нашој петицији избегли да истичемо статусна питања, тј. питање конститутивности српског народа у Хрватској или питање територијалне аутономије, управо шаљући поруку да нагласак превасходно стављамо на људска права, што представља темељну поставку Европске уније. Нажалост, досадашњим приступом владе Хрватске и Србије и представници Срба у Хрватској показују да су одустали од овог принципа.

Како оцењујете начин на који се поменути проблеми решавају на подручју Источне Славоније, Баране и Западног Срема?

– Влада Републике Хрватске је донела уредбу којом омогућује грађанима са тих подручја да могу да откупе своје првобитне станове. Наиме, после рата, Хрвати са тог простора су се вратили за време реинтеграције и инсистирали на томе да добију право да откупе своје станове које нису откупили деведесетих година па је онда на том подручју исто право дато и Србима. Међутим, за сва остала подручја Хрватске, укључујући и градове, речено је да нема повратка станова него искључиво могућност стамбеног збрињавања, што опет представља концепт потреба по којем се, понављам, стан враћа само оним лицима који на простору бивше Југославије немају било које друго власништво. Види се

да је концепт права испоштован првенствено на основу иницијативе оног дела Хрвата који су на реченом подручју живели током деведесетих година.

Рекли сте да нисте наишли на позитиван одговор владе за своје захтеве и како онда оцењујете изјаву министра за дијаспору Срђана Срећковића да ће се тражити враћање статуса конститутивног народа за Србе у Хрватској?

– Сматрамо да у први план пре свега треба ставити концепт људских права. Наши избегли људи су изгубили готово све. Они се већ петнаест година боре да поврате оно што су својим поштеним радом стекли и мислим да је то оно што је битно и што ове људе занима. Прича о конститутивности неће добринети решавању овог питања и она није тренутно од интереса за наше људе. За нас је најбитније да Срби у Хрватској добију иста права као и Хрвати. Они су већ петнаест година грађани „другог реда“.

Иако се по питању конститутивности слажете са ставовима Милорада Пуповца, зашто се разилазите око идеје о потписивању петиције?

– Ми сматрамо да докле год постоји отворено питање људских права за стотине хиљада људи тј. избеглих и прогнаних Срба, али и за велики број осталих грађана који су оштећени у својим имовинским и другим правима у Хрватској, Хрватска не би требало да постане члан Европске уније и да се тек онда неки проблеми решавају, а то је оно на чему и наша Влада треба да инсистира.

Колики је број избеглих лица у Србији са подручја Хрватске?

– Према извештајима Комесаријата за избеглице тај број од 1991. године се процењује између две стотине педесет и триста хиљада избеглих и прогнаних лица. Највећи део њих је стекао документе Републике Србије док се још око шездесет хиљада води са избегличком картом. Без обзира на то, и једни и други имају исте проблеме.

Како оцењујете медијску покривеност овог проблема?

– Медији нису много заинтересовани за ову тему. Не знамо да ли је то у корелацији са ставом Владе Републике Србије која сматра да ово што ми радимо није добро јер не доприноси јачању поверења међу народима. Ми управо сматрамо обрнуто, то јест, да не може бити поверења и помирења између два народа ако имате оволики број својим статусом незадовољних људи.

Разговор водио **Владимир Недељковић**

[1] Миодраг Линта је председник Коалиције удружења избеглица у Републици Србији.

[2] http://www.pressonline.rs/sr/vesti/vesti_dana/story/149267/Hrvati+opet+mu%C4%8De+srpske+izbeglice.html

[3] <http://www.24sata.hr/sokantno/pupovac-srbi-zele-otkup-stanova-i-pravo-nasljeivanja-14309>

[4] <http://www.nezavisne.com/novosti/ex-yu/Milorad-Pupovac-protiv-peticije-srpskih-izbjeglica-75804.html>